

در پایان این درس، شما می‌توانید با کمک صورت‌های مختلف «هستن»، «بودن» و «شدن»:
 ● کسی یا چیزی را معرفی کنید.
 ● تغییرات افراد و اشیاء را بیان کنید.

این حشره در ابتدا یک تخم کوچک بود.

الف. متن زیر را بخوانید و به واژه‌ها و عبارت‌های مشخص شده توجه کنید.

آیا می‌دانید من که هستم؟

من در ابتدا یک تخم کوچک بودم. آن قدر کوچک که شاید لازم بود برای دیدن من ذره‌بین به‌دست‌تان بگیرید. مادرم من را روی برگ‌ها گذاشت. وقتی یک کرم کوچک شدم، فقط یک کار مهم داشتم و آن، خوردن، خوردن، خوردن و باز هم خوردن بود. از همان برگ‌هایی که زیر پایم بود، خوردم و جلو رفتم و به برگ‌های دیگر رسیدم. بعد از حدود یک ماه، بزرگ و چاق شدم. سپس از دهانم چیزی مثل یک نخ خیلی نازک و نرم بیرون آوردم و به یک شاخه وصل کردم و بعد، آن را دورتادور خودم پیچیدم. با این کار، یک اتاقک درست کردم. به این اتاقک، پيله می‌گویند. من در داخل پيله ماندم و تغییر کردم. بدنم کشیده شد و بال‌های کوچکی درآوردم. بعد از چند هفته، برای بیرون آمدن از پيله آماده شدم. بالاخره، پيله را پاره کردم و از آن بیرون آمدم. حالا من یک پروانه کامل هستم و می‌توانم پرواز کنم.

ب. گزینه مناسب را انتخاب کنید.

۱. چند هفته پیش، این حشره یک تخم کوچک بود..... الف. می‌شود
۲. بعد از مدتی، این حشره یک کرم ابریشم شد..... ب. شد
۳. حالا این حشره یک شَفیره بود..... پ. بود
۴. در چند هفته آینده، حشره ما یک پروانه است..... ت. است

دستور ۱: «بودن» و «شدن»

جمله‌های زیر را بخوانید و به سؤال پاسخ دهید.

۱. این کاغذ یک درخت بود.

۲. درخت یک تخته چوب شد.

۳. الان تخته چوب یک کاغذ است.

۴. این کاغذ بعداً کار دستی کاغذی می‌شود.

۴

۳

۲

۱

سؤال: در جمله‌های بالا، کدام فعل‌ها «ویژگی» و کدام یک «تغییر» را نشان می‌دهند؟

نکته ۱: در جمله‌های ۱ و ۳، صورت‌های گذشته و حال «بودن»، «ویژگی» چیزی را نشان می‌دهند.

نکته ۲: در جمله‌های ۲ و ۴، صورت‌های گذشته و حال «شدن»، «تغییر» را نشان می‌دهند.

جمله‌هایی را که با فعل‌های ربطی ساخته شده‌اند، در بخش «الف» مشخص کنید.

پ. جمله‌ها را با صورت درست «بودن»، «شدن» و «هستن» کامل کنید.

۱. علی دیروز نگران ..... بود ..... . اما وقتی که شنید در آزمون رتبه خوبی گرفته است، خوشحال ..... شد ..... .

۲. در ماه بهمن، هوا سرد ..... ، اما معمولاً بعد از دوماه، کم کم هوا معتدل ..... .

۳. قبلاً، این خمیر بازی آبی‌رنگ ..... . وقتی رنگ زرد را به آن اضافه کردیم، رنگ آن سبز ..... .

۴. در فصل پاییز، معمولاً برگ‌ها زرد و نارنجی ..... .

۵. دیروز گل‌های باغچه شاداب ..... ، اما به آنها آب ندادم و کم کم پژمرده ..... .

جمله‌های زیر را بخوانید و به سؤال‌ها پاسخ دهید.

الف. زهرا مهربان است.

ب. این حشره در ابتدا یک تخم کوچک بود.

پ. هوا تاریک شد.

ت. او معمولاً زود عصبانی می‌شود.

سؤال ۱: در جمله‌های بالا، «است»، «بود»، «شد» و «می‌شود» چه نوع فعل‌هایی هستند؟

نکته ۱: این فعل‌ها دو جزء از جمله (نهاد و مسند) را به یکدیگر مرتبط می‌کنند، به همین دلیل به آنها «فعل ربطی» می‌گوییم. این افعال برای بیان «ویژگی» کسی یا چیزی به کار می‌روند.

سؤال ۲: فعل جمله‌های زیر چه تفاوتی با فعل جمله‌های بالا دارد؟

الف. زهرا هر شب تلویزیون تماشا می‌کند.

ب. زهرا جمعه‌ها به پارک می‌رود.

پ. دیروز باران بارید.

ت. ما حتماً فردا این موضوع را به آنها می‌گوییم.

نکته ۲: در این جمله‌ها، «تماشا می‌کند»، «می‌رود»، «بارید» و «می‌گوییم» برای بیان رویداد یا انجام کاری به کار می‌روند و به این گونه فعل‌ها «فعل اصلی» می‌گوییم.

جمله‌هایی را که با فعل‌های غیر ربطی (فعل‌های اصلی) ساخته شده‌اند، در بخش «الف» مشخص کنید.

ت. بخوانید و مرتب کنید.

به اعتقاد برخی از روان‌شناسان، رشد جسمی و اجتماعی انسان در چند مرحله اتفاق می‌افتد:

○ در مرحله آخر، معمولاً نوجوان به تعامل و ارتباط با اطرافیان علاقه‌مند می‌شود.

○ در نه تا چهارده سالگی، بعضی از کودکان به فعالیت‌هایی مانند جمع‌آوری عکس و نگهداری از حیوانات علاقه‌مند می‌شوند.

○ در مرحله بعدی، فعالیت‌های حرکتی کودک بیشتر می‌شود و همیشه مشغول بازی کردن است.

○ در این دوره سنی، شخص به محیط طبیعی اطراف خود علاقه‌مند است؛ به پرورش گیاه مشتاق می‌شود و به تغییرات محیطی توجه می‌کند.

① مرحله اول رشد کودک از روز اول تولد تا پنج سالگی است. در این دوره، بیشتر فعالیت او خوردن، خوابیدن و بازی کردن است.

ث. در این تمرین، چند موقعیت را می بینید. شما در این موقعیت‌ها چه احساسی پیدا می کنید؟
با استفاده از واژه‌های زیر پاسخ دهید.

عصبانی	خوشحال	ناراحت	شوکه	سردرگم	امیدوار	افسرده	ذوق زده
کلافه	شرمنده	نگران	متنفر	ناامید	پشیمان	دلخور	وحشت زده

۱. در درس دستور زبان فارسی نمرهٔ صفر گرفته‌اید.

حتماً ناراحت و شرمنده می شوم

۲. صد میلیارد تومان هدیه گرفته‌اید.

۳. کشوی کمدتان را باز می کنید و یک بسته اسکناس می بینید.

۴. کسی یک بلیت سفر رایگان به جزیرهٔ کیش به شما هدیه می دهد.

۵. متوجه می شوید که دزد، همهٔ پول‌ها و جواهراتتان را دزدیده است.

۶. فردی را که خیلی دوست دارید، برای سفر بی بازگشت به مریخ انتخاب شده است.

۷. در حال خوردن سوپ، یک تار موی بلند در آن می بینید.

دستور ۳: فعل است / هست

جمله‌های زیر را بخوانید و به سؤال‌ها پاسخ دهید.

علی: مادر ناراحت است؟

مریم: نه، این طور نیست.

علی: چرا! هست.

سؤال ۱: کدام یک از فعل‌های «است» و «هست» در جمله‌های بالا برای بیان تأکید به کار می رود؟
نکتهٔ ۱: گاهی با توجه به بافت، «است» به «هست» تبدیل می شود. در گفت و گوی بالا، «است» برای تأکید تبدیل به «هست» شده است.

الف. در این کلاس، صندلی‌های زیادی است / هست. = در این کلاس، صندلی‌های زیادی وجود دارد.

ب. خانم معلم در کلاس نیست. = خانم معلم در کلاس حضور ندارد.

سؤال ۲: آیا «است / هست» و «نیست» در جمله‌های بالا «فعل ربطی» هستند؟

نکتهٔ ۲: اگرچه «است / هست» و «نیست» از مصدر «بودن» ساخته می شوند، ولی در اینجا فعل ربطی نیستند و در معنای «وجود داشتن» و «حضور داشتن» به عنوان فعل‌های اصلی به کار رفته اند.

جمله‌هایی را که در آنها «است» به معنای حضور داشتن یا وجود داشتن است، در بخش «الف» مشخص کنید.

ج. به گفت‌وگو گوش کنید و به پرسش‌های زیر پاسخ دهید.

۱. هر جمله‌ای را که در گفت‌وگو شنیدید، علامت بزنید.

- الف. قفسه‌های طبقه پایین کمتر شد.
- ب. قفسه‌ها فلزی بودن، اما الان چوبی هستن.
- پ. دو طبقه هم به اون اضافه شد.
- ت. در طبقه بالا یه گالری هنری هست.
- ث. دو نفر هم برای راهنمایی مردم در این طبقه هستن.

۲. کدام‌یک از فعل‌های مشخص‌شده «فعل ربطی» هستند و کدام‌یک به معنای «حضور داشتن» یا «وجود داشتن» به کار رفته‌اند؟

الف. اینجا قبلاً خیلی کوچک بود. فعل ربطی

- ب. قفسه‌ها فلزی بودند، اما الان چوبی هستند.
- پ. در طبقه بالا، یک گالری هنری هست.
- ت. دو نفر هم برای راهنمایی مردم در این طبقه هستند.
- ث. در این کتاب‌فروشی امکانات خوبی برای همه هست.

۳. دوباره گوش کنید و جاهای خالی را با فعل مناسب پر کنید.

- الف. کتاب‌فروشی بزرگ‌تر .....
- ب. کف فروشگاه هم پارکت .....
- پ. قبلاً قفسه‌ها فلزی ..... ، اما الان چوبی .....
- ت. مشتریای قدیمی ما از دیدن این تغییرات، به‌خصوص گالری هنری خیلی خوشحال .....

چ. کودکی خود را با زمان حال مقایسه کنید و درباره تغییرات خود با دوستان گفت‌وگو کنید. شما باید از «شدن» استفاده کنید.

الف: من وقتی بچه بودم، خیلی خجالتی بودم، اما الان خجالتی نیستم و اعتماد به‌نفسم بیشتر شده. تو چی؟ تو هم تغییر کردی؟
ب: من خیلی شیطون بودم، اما بعد یه کمی آرام‌تر شدم.

راهنمایی:

زبان‌آموزان می‌توانند در کلاس راه بروند و با چندین نفر گفت‌وگو کنند. بعد تغییرات دوستانشان را در کلاس گزارش دهند. شما می‌توانید از واژه‌های زیر استفاده کنید:
حرف گوش کن، تنبل، کم‌حرف، بازیگوش، مؤدب، پر جنب‌وجوش، آرام، کنجکاو و ...

تمرین نوشتن: متن نوشتاری و ترتیب اجزای جمله

جمله‌های زیر را بخوانید و به سؤال پاسخ دهید.

الف. روز جمعه تعطیل است.

ب. جمعه تعطیله.

سؤال: جمله‌های بالا معنای مشابهی دارند، اما صورت آنها متفاوت است. آیا می‌دانید آنها چه تفاوتی با هم دارند؟

نکته ۱: در فارسی گفتاری، می‌توانیم بخشی از جمله را حذف یا کوتاه کنیم، اما در فارسی نوشتاری (رسمی) جمله به‌طور کامل نوشته می‌شود.

نکته ۲: هنگام گفت‌وگو می‌توانیم جای واژه‌ها را در جمله تغییر دهیم، اما معمولاً ترتیب واژه‌ها در جمله‌های نوشتاری اصول خاصی دارد که به شرح زیر است:

● هوا سرد است. (نهاد + مسند + فعل)

● علی خندید. (نهاد + فعل)

● باران زمین را شست. (نهاد + مفعول + فعل)

نکته ۳: علاوه بر نهاد، مسند، مفعول و فعل در جمله‌ها، ممکن است گروه حرف اضافه (حرف اضافه + متمم) و قید نیز داشته باشیم. واژه‌هایی مثل «امروز، همیشه، اینجا، دیشب» قید هستند و واژه‌هایی که بعد از حرف اضافه می‌آیند مثل «کتابخانه»، در جمله‌های زیر متمم هستند. معمولاً، جای قیدها و گروه حرف اضافه در جمله ثابت نیست.

نمونه: من علی را در کتابخانه دیدم.

من در کتابخانه علی را دیدم.

در کتابخانه، من علی را دیدم.

ح. سبک زندگی انسان‌ها از گذشته تاکنون چه تغییراتی کرده است؟ شما می‌توانید درباره موضوعات زیر توضیح دهید. از فارسی نوشتاری استفاده کنید.

نوع لباس پوشیدن، ارتباط، محل سکونت، شغل‌ها، امکانات زندگی، امکانات بهداشتی، و ...